

ENSIAPUOPAS

Ensiapuohjeet 1–5-vuotiaiden lasten
yleisimmissä tapaturmissa

LUKIJALLE

Tämä on opas pienten lasten ensiavusta ja se on tehty Vaasan vapaaseurakunnalle lasten parissa tehtävää työtä varten.

Oppaasta löytyy ensiapuohjeet lasten yleisimpiin tapaturmatilanteisiin.

Opas on tehty Vaasan ammattikorkeakoulun opinnäytetyönä vuonna 2022.

Tekijä: Katariina Kaarre, terveydenhoitajaopiskelija

Sisällys

Hätänumero 112.....	4
Kaatuminen ja putoaminen.....	5
Kyynärvarren murtuma.....	5
Aivotärähdys.....	6
Haavat.....	7
Vierasesine hengitysteissä.....	8
Palovamma.....	9
Sähköisku.....	10
Myrkytys.....	11
Tajuttomuus.....	12
Kylkiasento.....	13
Lapsen paineluelvytys.....	14
Lisätietoa ja lähteet.....	15

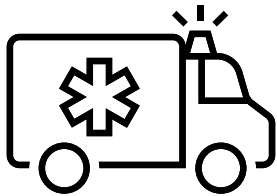
HÄTÄNUMERO 112

112

112 on yleinen hätänumero, johon hätäilmoitus tehdään. Ilmoitus tehdään aina silloin, kun jonkun henki, terveys, omaisuus tai ympäristö on uhattuna tai vaarassa.

Hätänumeroon soittaessasi:

Soita puhelu itse, jos mahdollista ja **kerro mitä on tapahtunut**. Kerro myös tapahtumapaikan **kunta ja tarkka osoite**. Vastaa sinulle esitettyihin kysymyksiin. **Kytke kaiutin puhelimestasi päälle**, jotta voit jatkaa auttamista ja **toimi sinulle annettujen ohjeiden mukaan**. Vasta kun saat siihen luvan, lopeta puhelu. **Ohjaa mahdollinen lisäapu paikalle**. Jos tilanne muuttuu huonompaan, soita uudelleen.

KAATUMINEN JA PUTOAMINEN

Kaatumiset ja putoamiset voivat aiheuttaa lapsille esimerkiksi murtuman, haavan tai aivotärähdyksen.

Lasten yleisimpiä murtumia ovat kyynärvarren alaosan murtumat. Aivotärähdykseksi kutsutaan lievää aivovammaa, joka harvoin aiheuttaa vakavia seuraamuksia. Lapsille syntyy helposti haavoja raajoihin, suurin osa niistä on kuitenkin pinnallisia ja voidaan hoitaa kotona.

Kyynärvarren murtuma

Murtuman oireita ovat raajan kipu, turvotus, virheasento ja epänormaali liikkuvuus.

Ensiapu:

1. Tyrehdytä ulkoinen verenvuoto avomurtumassa painamalla vuotokohtaa.
2. Tue murtuma liikkumattomaksi asentoon, joka on mahdollisimman kivuton. Käden voi tukea liikkumattomaksi esimerkiksi kolmioliinalla, paidan helmalla tai autettava voi tukea itse kipeää kättä kehoaan vasten terveellä kädellään.
3. Pidä lapsi lämpimänä.
4. Soita 112 tarvittaessa, ja auta lapsi jatkohoitoon.
5. Vältä liikuttamasta lasta turhaan. Virheasentoa raajassa ei oikaista itse.
6. Jos lapsi on tajuton, mutta hengittää normaalisti, käännä hänet kylkiasentoon, jotta hengitys on turvattu. (Katso sivu 13.)

Aivotärähdys

Aivotärähdys on lievä pään vamma, jolloin lapsi voi hetkeksi menettää tajuntansa. Vastaavasti hän saattaa menettää hetkellisesti muistikuvansa tapahtumasta, jolloin ajan ja paikan taju heikentyy. Oireina voi esiintyä päänsärkyä, huimausta, uneliaisuutta, pahoinvointia ja oksentelua.

Ensiapu:

1. Onko lapsi hereillä tai herääkö hän herättelyyn?
2. Muistaako lapsi missä hän on ja mitä tapahtui?
3. Tarkista lapsen pää näkyvien vammojen varalta.
4. Jos lapsi on oireeton ja hänen vointinsa on hyvä, riittää, että seuraat vointia seuraavaan päivään.
5. Jos lapsella on edes lieviä oireita, tarkkaile hänen vointiaan ja ole tarvittaessa yhteydessä lääkäriin.
6. Soita 112, jos lapsen oireet ovat voimakkaat tai et saa häntä hereille. Käänä lapsi kylkiasentoon, jos hän hengittää normaalisti, mutta on tajuton. (Katso sivu 13.)

Haavat

Ensiapu:

1. Jos haava on suuri ja vuotaa runsaasti, paina vuotokohtaa muutaman minuutin ajan verenvuodon tyrehtyttämiseksi.
2. Pese haava juoksevalla vedellä, jotta lika saadaan puhdistettua.
3. Älä poista itse haavassa olevia vierasesineitä, esimerkiksi lasinsirpaletta.
4. Peitä haava puhtaalla suojasidoksella.
5. Tarkista jäykkäkouristusrokotteen voimassaolo. Etenkin purema- ja pistohaavoissa on jäykkäkouristuksen riski.

Hakeudu lääkäriin, jos haava on

- syvä, pitkä, repaleinen, tulehtunut tai siitä näkyy lihas-, luu- tai muuta kudosta.
- Haavaan on joutunut vierasesine.
- Et saa verenvuotoa loppumaan.
- Et saa puhdistettua haavaa.
- Lapsella on puremahaava.
- Haava sijaitsee kasvoissa tai nivelen alueella.
- Lapsella ei ole jäykkäkouristusrokotetta.

VIERASESINE HENGITYSTEISSÄ

Hätätilanne on tärkeää tunnistaa nopeasti. Jos paikalla on useita aikuisia, joku soittaa heti 112, samalla kun toinen antaa ensiapua.

Ensiapu:

1. Ota vierasesineen nielaissut pieni lapsi syliin niin, että hänen päänsä on alempana kuin muu vartalo. Isomman lapsen voit taivuttaa eteenpäin, jolloin pää on alaspäin.
2. Lyö kämmenellä 5 kertaa lapsen lapaluiden väliin. Lyönnit saavat olla napakoita, mutta lapsen kokoon suhteutettuja.
3. Jos olet yksin, eikä esine ole lyöntien jälkeen poistunut lapsen nielusta, soita 112 ja seuraa sieltä saamiasi ohjeita.
4. Voit jatkaa viiden lyönnin antamista lapaluiden väliin.

PALOVAMMA

Palovammassa vaurioituvat iho, sekä mahdollisesti myös ihon alaiset kudokset. Sen voi aiheuttaa kuuma neste tai esine, höyry, syövyttävä aine, säteily tai sähkö. Iho tulee jäähdyttää, tai vamma laajenee ihon syvempiin kerroksiin.

Oireet:

Palovamman ollessa pinnallinen, on iho punoittava, kipeä, kuiva ja turvonnut.

Kun palovamma on syvä, iho on punoittava, turvonnut ja rakkulainen. Jos iho on palanut todella pahasti, se on kova, kuiva, hiiltynyt ja tunnoton.

Ensiapu:

1. **Viilennä palovammaa välittömästi noin 10 minuutin ajan.** Käytä haaleaa vettä.
2. Pidä lapsi muuten lämpimänä.
3. Älä puhkaise palovammasta rakkuloita, mutta voit suojata sen puhtaalla sidoksella kevyesti.

Pinnallinen palovamma paranee tavallisesti itsestään muutaman viikon sisällä.

Vie lapsi lääkäriin, jos palovamma on **syvä, rakkulainen tai suurempi kuin lapsen oma kämmen**. Lapsi tarvitsee lääkärin hoitoa myös, jos vamma on **nivelissä, kasvoissa, hengitysteissä, limakalvoilla** tai se on syntynyt kemikaalin, sähköön, höyryn tai säteilyn vaikutuksesta.

Epävarmoissa tilanteissa soita hätänumeroon 112.

SÄHKÖISKU

Ensiapu:

1. Katkaise sähkö irrottamalla laite pistokkeesta tai katkaise päävirta sähkötaulusta.
2. Jos kumpikaan edellä mainituista ei ole mahdollista toteuttaa, irrota lapsi virrasta ilman, että itse saat sähköiskun. Voit eristää itsesi esimerkiksi kumijalkineilla tai kuivalla puulla.
3. Jos lapsi on saanut sähköiskusta palovamman, toimi palovamman ensiapuohjeiden mukaan (katso sivu 9).
4. Jos lapsi on tajuton, soita 112.
5. **Toimita sähköiskun saanut lapsi aina jatkohoitoon**, koska kaikki vammat eivät ole näkyviä.

MYRKYTYS

Myrkytystietokeskus Puh. 0800 147 111

Myrkytystietokeskuksesta saat tietoa myrkyllisistä aineista, sekä neuvoa koskien myrkytysten hoitoa ja ehkäisyä.

Myrkytystietokeskus palvelee joka päivä ympäri vuorokauden. Puhelu on ilmainen. Tietoa on tarjolla myös osoitteessa www.myrkytystietokeskus.fi.

Oireet:

Pahoinvointi sekä oksentelu, päänsärky ja huimaus, iho-oireet, hengenahdistus, kouristelu tai tajuttomuus.

Ensiapu:

1. Jos oireet uhkaavat lapsen henkeä, soita 112. Muuten soita Myrkytystietokeskukseen 0800 147 111.
2. Selvitä, mikä aine oireita aiheuttaa.
3. Selvitä, kuinka myrkky on elimistöön joutunut: suun tai ihon ja silmien kautta, hengittämällä vai pistämällä.
4. Ota selvää, paljonko myrkyttävää ainetta on esimerkiksi nielty tai hengitetty.
5. Selvitä, milloin myrkytys on tapahtunut.
6. Käänä lapsi kylkiasentoon, jos hän ei herää, mutta hengitys on normaalia. (Katso sivu 13.)
7. Soita 112, jos lapsi ei herää.
8. Lapsi on niellyt myrkkyä: Huuhtele ja puhdista lapsen suu, anna tarvittaessa lääkehiiltä. Älä okseta lasta.
9. Lapsi on hengittänyt myrkkyä: Siirrä lapsi raikkaaseen ilmaan sellaiseen asentoon, jossa on helppo hengittää.
10. Myrkkyä on silmissä tai iholla: Huuhtele lapsen iho tai silmät runsaalla vedellä myrkyn pois saamiseksi.

TAJUTTOMUUS

Lapsen menettäessä äkillisesti tajuntansa, selvitä ensin mitä on tapahtunut.

1. Herättele lasta, puhuttele ja ravistele häntä.
2. Soita heti 112, jos lapsi ei herää, ja toimi hätäkeskuksesta saamiesi ohjeiden mukaisesti.
3. Aseta lapsi selälleen ja tarkista, hengittääkö hän normaalisti: Seuraa liikkuuko lapsen rintakehä, voit myös koittaa, tuntuuko hengitys poskellasi tai kämmenselälläsi.
4. Avaa lapsen hengitystiet nostamalla lapsen päätä varovasti leuan kärjestä ja painamalla otsasta toisella kädellä.
5. Aseta lapsi kylkiasentoon (katso sivu 13) ja huolehdi hengitystien avoimuudesta, jos hengitys on normaalia. Tarkkaile tilannetta avun tulon saakka.

Kylkiasento

Kylkiasennolla turvataan hengitysteiden avoimuus.

Lapsen maatesa selällään, asetu hänen sivulleen. Aseta lapsen takimmainen käsi rinnan päälle ja nosta saman puolen jalka koukkuun. Laita toinen käsi koukkuun yläviistoon.

Tartu lasta hartiasta ja koukussa olevasta polvesta. Käännä häntä itseesi päin kyljelleen. Jätä koukussa oleva jalka tukemaan kylkiasentoa ja siirrä lapsen käsi rinnalta posken alle. Samalla nosta leukaa ylös, jotta hengitystiet pysyvät avoimina.

LAPSEN PAINELU-PUHALLUSELVYTYS

1. Lapsen menettäessä tajuntansa, selvitä ensin onko hän heräteltävissä. Puhuttele ja ravistele lasta olkapäästä.
2. Jos et saa lasta hereille, soita 112 ja laita puhelin kaiuttimelle.
3. Hengittääkö lapsi normaalisti? Laita lapsi selälleen ja avaa hengitystiet ojentamalla päätä, eli kohota leuankärjestä ylös. Seuraa rintakehän liikettä ja tunnustele ilman virtausta poskellasi.
4. Jos lapsi ei hengitä tai hengitys puuttuu, aloita silloin puhalluselvitys. Puhalla ensin 5 kertaa: Käännä lapsen päätä taaksepäin ja aseta oma suusi lapsen suulle tiukasti. Sulje sormillasi lapsen sieraimet. Puhalla vain sen verran, että näet lapsen rintakehän liikkuvan.
5. Seuraavaksi paina 30 kertaa: Aseta kämmentyvesi lapsen rintalastan keskelle. Pidä käsivartesi suorana, kun painat.
6. Puhalla 2 kertaa ja jatka elvytystä rytmillä 30:2 ilman taukoja.

LÄHTEET

Lisätietietoa:

Korte, H., Myllyrinne, K. 2017. Ensiapu. Keuruu. Otavan Kirjapaino Oy.

<https://www.punainenristi.fi/ensiapu/ensiapuohjeet/>

Terveyskylä 2018. Kylkiasentoon kääntäminen. Ensiapuverkkokurssit.

Päivystystalo.fi. Terveyskylä. Viitattu 3.12.2021.

<https://www.terveyskyla.fi/paivystystalo/palvelut/ensiapuverkkokurssit/pysahdy-auttamaan-tajutonta-verkkokurssi/kylkiasentoon-kaantaminen>

Saarelma, O. 2021. Sähkön aiheuttamat vammat (sähköisku). Duodecim

Terveyskirjasto. Viitattu 28.11.2021. <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00334>